EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 10.7.2020
COM(2020) 325 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

KOLMAS VIISUMIVAPAUDEN KESKEYTTÄMISMEKANISMIN MUKAINEN KERTOMUS

{SWD(2020) 132 final}

I. Johdanto

Viisumivapaus saa edelleen käyntiin keskeisiä uudistuksia muuttoliikkeen, turvallisuuden ja oikeuden alalla ja helpottaa ihmisten välisiä yhteyksiä vapauttamalla kolmansien maiden kansalaiset viisumipakosta, joka koskee enintään 90 päivän oleskelua minkä tahansa 180 päivän jakson aikana. Viisumivapausjärjestelmä tuo mukanaan myös velvollisuuksia. Kolmansien maiden on jatkuvasti täytettävä viisumivapautta koskevat vaatimukset ja varmistettava, että edellytykset muuttoliikkeen asianmukaiselle hallinnalle ja turvallisuudelle täyttyvät kaikkina aikoina. Tämä vastaa Euroopan komission kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jota sovelletaan kaikkiin muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen liittyviin näkökohtiin.

Antamalla tämän **viisumivapauden keskeyttämismekanismin mukaisen kolmannen kertomuksen** komissio noudattaa velvollisuuttaan valvoa, että viisumivapaan pääsyn saaneet kolmannet maat täyttävät jatkuvasti viisumivapautta koskevat vaatimukset, ja laatia Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus vähintään kerran vuodessa[1]. Maantieteelliseltä näkökannalta kertomuksessa tarkastellaan edelleen niitä maita, jotka ovat saaneet viisumivapautta koskevan vuoropuhelunsa päätökseen. Kertomuksen tilastotiedot kuvastavat Eurostatin vuoden 2019 tietoja, ja niissä keskitytään vaihteluun vuosina 2018–2019. Analysoitujen maiden poliittisia tapahtumia kuvataan mahdollisuuksien mukaan tämän kertomuksen julkaisemiseen heinäkuussa 2020 saakka. Kuten 17. joulukuuta 2018 laaditussa viisumivapauden keskeyttämismekanismin mukaisessa toisessa kertomuksessa[2], jäljempänä ’toinen kertomus’, tässä kertomuksessa keskitytään tiettyihin asioihin[3], joissa tarvitaan lisätoimia saavutetun edistyksen kestävyyden varmistamiseksi. Näihin asioihin kuuluvat laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto, yleinen järjestys ja turvallisuus (mukaan lukien järjestäytynyt rikollisuus, korruption torjunta, lainvalvonta ja rahanpesun torjunta). Sen vuoksi tässä kertomuksessa ei tarkastella niitä edellytyksiä, joiden täytäntöönpano on pysynyt vakaana.

Sen jälkeen, kun useimmat EU:n jäsenvaltiot ja kumppanimaat ottivat maaliskuun puolivälissä käyttöön covid-19-pandemiaan liittyviä rajoituksia, liikkuvuus koko Länsi-Balkanin alueella ja itäisen kumppanuuden alueella väheni huomattavasti. Suurin osa kumppanimaiden rajoittavista toimenpiteistä on sittemmin poistettu. Komissio antoi 11. kesäkuuta 2020 tiedonannon, jossa arvioidaan EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevan väliaikaisen rajoituksen soveltamista[4]. EU:n naapurimaiden osalta komissio ilmaisi olevansa valmis ottamaan Länsi-Balkanin alueen[5] tiiviisti mukaan yhteiseen eurooppalaiseen etenemissuunnitelmaan covid-19-rajoitusten

---

1 Luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, 14 päivänä marraskuuta 2018 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1806 8 artiklan 4 kohdan mukaisesti (EUVL L 303, 28.11.2018, s. 39).

2 COM(2018) 496 final.

3 Komissio seuraa edelleen sisä- ja oikeusasioiden alan yleistä tilannetta, joka myös on tärkeä viisumivapaussitoumusten ja -edellytysten täytäntöönpanon kannalta, viisumivapauden saaneita Länsi-Balkanin maita koskevan EU:n laajentumispaketin yhteydessä ja kunkin itäisen kumppanuuden maan oman assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä.

4 COM(2020) 399 final.

5 Komission tiedonanto Länsi-Balkanin tukemisesta covid-19:n torjunnassa ja pandemian jälkeisessä elpymisessä (COM(2020) 315 final).

purkamiseksi.Neuvosto antoi 30. kesäkuuta 2020 suosituksen EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevan väliaikaisen rajoituksen vaiheittaisesta poistamisesta. Se sisälsi myös ensimmäisen luettelon, jossa oli 15 maata (mukaan lukien Georgia, Montenegro ja Serbia). Suositus on ensimmäinen askel rajoituksen poistamiseksi, ja se on komission ehdottaman vaiheittaisen lähestymistavan mukainen.

Kertomukseen liittyy **komission yksiköiden valmisteluasiakirja**, jossa esitetään yksityiskohtaisempia taustatietoja kehityksestä.

II. Arvio viisumivapautta koskevien edellytysten täyttymisestä tietyissä aloissa

II.1 Länsi-Balkan

Albania

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä väheni vuosina 2018–2019 9 prosenttia (21 515:stä 19 670:een), kun taas laittomasti oleskelevien Albanian kansalaisten määrä kasvoi 6 prosenttia (32 355:stä 34 410:een). Kaikista tässä kertomuksessa analysoiduista Länsi-Balkanin maista lähtöisin olevista laittomasti maahan tulevista henkilöistä suurin osa on edelleen Albanian kansalaisia. Havainnot asiakirjojen, myös EU-passien, väärennöksiä käyttävistä Albanian kansalaisista lisääntyivät 64 prosenttia vuosina 2018–2019.

Albanian kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä väheni edelleen neljäntenä perättäisenä vuotena. Vuonna 2019 jätettiin 18 555 hakemusta, kun vuonna 2018 niitä jätettiin 19 615. Määrä on vähentynyt 5 prosenttia. Laskusuuntauksesta huolimatta Albania oli vuonna 2019 Länsi-Balkanin viisumivapauden saaneiden maiden kärjessä turvapaikkahakemusten määrän osalta. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus[6] väheni 5,6 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 7,6 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin 2 895 turvapaikkahakemusta, mikä on 44 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste[7] laski 50 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 se oli 66 prosenttia), jolloin Albanian kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 15 370. Koska yhteistyö sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten suhteen on ollut EU:n jäsenvaltioiden mukaan hyvää, väheneminen saattaa johtua poikkeuksellisen suurten päätösmäärien käsittelystä, käsittelyn ruuhkautumisesta aiempina vuosina ja mahdollisesti edelleen liikkumisesta.

Albanian kansalaisten EU:n jäsenvaltioissa ja Schengenin säännöstöön osallistuvissa maissa jättämät perusteettomat turvapaikkahakemukset ovat edelleen ongelma, joka edellyttää Albanian viranomaisilta jatkuvia ja huomattavia ponnisteluja. Tässä mielessä Albania jatkaa toimien toteuttamista Albanian kansalaisten tekemiin perusteettomiin

[6] Tässä kertomuksessa hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus lasketaan kaikkien myönteisten ensimmäisten päätösten (pakolaisasema, toissijainen suojelu, kansallisen lainsäädännön mukainen humanitaarinen suojelu) osuutena ensimmäisten päätösten kokonaismäärästä.

[7] Tietyn vuoden palauttamisaste lasketaan Schengen+ -alueelta Albaniaan palautettujen Albanian kansalaisten määrän ja samana vuonna palauttamismääräyksen saaneiden Albanian kansalaisten lukumäärän välisenä suhdelukuna.

turvapaikkahakemuksiin puuttumiseksi. Albanian viranomaiset ovat tehostaneet väestölle suunnattua tiedotusta viisumivapausjärjestelmään liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä näiden velvollisuuksien rikkomisesta määrättävistä seuraamuksista. Viranomaiset jatkoivat tiedotushankkeiden ja - kampanjoiden järjestämistä ja julkaisivat säännöllisesti tarpeellisia tietoja hallituksen verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Albanian viranomaiset ovat myös vahvistaneet operatiivista yhteistyötä niiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa, joihin laiton muuttoliike ja perusteettomat turvapaikkahakemukset vaikuttavat eniten, ja tehostaneet ulkomaille matkustavia Albanian kansalaisia, myös alaikäisiä, koskevia tarkastuksia tekemällä perusteellisempia lähtöhaastatteluja. Albania hyväksyi joulukuussa 2019 lisätoimenpiteitä ihmiskaupan ehkäisemiseksi.

Albania on ensimmäinen Länsi-Balkanin maa, joka on allekirjoittanut ja pannut täytäntöön eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) asemaa[8] koskevan sopimuksen EU:n kanssa. Sen jälkeen, kun sopimus tuli voimaan 1. toukokuuta 2019, Frontexin yhteisiä ryhmiä lähetettiin Albanian ja Kreikan väliselle rajalle 21. toukokuuta 2019. Tämä merkitsi uutta vaihetta EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välisessä rajayhteistyössä. Covid-19-pandemian puhkeamiseen liittyvistä rajoituksista huolimatta operaatio tuottaa edelleen hyviä tuloksia. Tähän yhteiseen operaatioon oli kesäkuuhun 2020 mennessä osallistunut 20 EU:n jäsenvaltiota, ja sen yhteydessä oli otettu kiinni yli 12 000 laitonta maahanmuuttajaa.

Covid-19-pandemian seurauksena Albania sulki rajansa 16. maaliskuuta 2020 ja julisti sen jälkeen hätätilan 24. maaliskuuta. Hätätila lakkautettiin 23. kesäkuuta. Kaikki kaupalliset lennot peruttiin 22. maaliskuuta alkaen. Albania avasi 1. kesäkuuta kaikki naapurimaiden vastaiset maarajansa. Tänä aikana Albanian viranomaiset kotiuttivat ulkomailta (ja pääasiassa EU:sta) noin 2 500 kansalaista tilatuilla kotiutuslennoilla. Joitakin kaupallisia lentoja (Wieniin, Belgradiin ja Ateenaan) jatkettiin 15. kesäkuuta.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Albaniankieliset rikollisjärjestöt harjoittavat yleensä monialaista rikollisuutta ja osallistuvat edelleen erityisen aktiivisesti monenlaiseen rikolliseen toimintaan EU:ssa, vaikka niitä ei voidakaan yhdistää pelkästään Albaniaan tai Albanian kansalaisiin. Europolin mukaan juuri Albanian kansalaisten osuuden raportoidaan olevan yksi suurimpia vakavista rikoksista epäiltyjen EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten joukossa. He ovat Schengenin sisäisessä lentoliikenteessä asiakirjojen väärennösten yleisimpiä käyttäjiä.

Albania jatkoi tulostensa parantamista ja lainvalvontatoimiensa tehostamista järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Laajoja poliisioperaatioita on lisätty, ja ne ovat johtaneet merkittävien henkilöiden pidätyksiin ja syytteeseenpanoon, myös EU:n jäsenvaltioiden kanssa tehdyn tiiviimmän poliisiyhteistyön tuloksena. Albanian viranomaiset ovat johdonmukaisesti osoittaneet olevansa voimakkaasti sitoutuneita torjumaan kannabiksen tuotantoa ja laitonta kauppaa. Albania on alueen ainoa maa, joka sallii kolmannen maan käyttää intrusiivista seurantamekanismia (Italian Guardia di Finanza - poliisin ilmakuvaukset, joita suoritetaan kannabisviljelmien havaitsemiseksi ja seuraamiseksi Albaniassa ja joiden rahoitukseen EU osallistuu). Uusien tapausten vireillepanojen ja lopullisten tuomioiden määrässä on kuitenkin huomattava ero.

[8] Euroopan raja- ja merivartiovirasto, josta käytetään yleisesti nimitystä Frontex.

Albania hyväksyi helmikuussa 2019 uuden pienaseita ja kevyitä aseita koskevan kansallisen strategian vuosiksi 2019–2024. Ampuma-aseita koskeva yhteyspiste perustettiin huhtikuussa 2019 mutta sitä ei ole vielä kaikilta osin integroitu poliisin organisaatioon, mitä sen täysi toimintakykyisyys edellyttää.

Albaniassa toteutettiin vuosina 2018 ja 2019 useita lainsäädäntötoimia korruptiota koskevan oikeudellisen kehyksen parantamiseksi. Korruption torjuntaan liittyvien tutkinta- ja syytetoimien sekä tuomioiden tuloksiin liittyvä yleinen myönteinen suuntaus jatkui, vaikka korkeiden virkamiesten lopulliset tuomiot ovat edelleen harvinaisia.

Albanian hallitus hyväksyi tammikuussa 2020 lainsäädäntöpaketin, jolla otetaan käyttöön ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä korruption, järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnan tehostamiseksi ja jossa keskitytään erityisesti rikoksella hankittujen varojen takavarikointiin ja menetetyksi tuomitsemiseen. Tässä laissa säädetään uusista tutkintavälineistä, jotka asetetaan erityissyyttäjän viraston käyttöön hiljattain perustetussa erityisessä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksikössä.

Albania jatkaa perusteellista ja kattavaa oikeuslaitosuudistusta, jolla pyritään tehostamaan korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevia yleisiä toimia. Uudistukseen sisältyy myös kaikkien tuomareiden ja syyttäjien väliaikainen uudelleenarviointi (taustaselvitykset), joka on edennyt tasaisesti ja tuottanut konkreettisia tuloksia. Taustaselvityksiä on jatkettu covid-19-pandemian vaikutuksista huolimatta. Vaikka kuulemiset keskeytettiin väliaikaisesti sulkutoimien vuoksi, taustaselvitysasiakirjojen tutkimista on jatkettu etäyhteyksien välityksellä. Taustaselvityksiä koskevia kuulemisia jatkettiin 3. kesäkuuta 2020. Kaikkiaan 64 prosenttia tähän mennessä käsitellyistä taustaselvityksistä on johtanut arvioinnin kohteen irtisanomiseen tai vapaaehtoiseen eroon. Taustaselvitysprosessi ja sen tulokset ovat edelleen ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan palauttaa kansalaisten luottamus valtion oikeuslaitoksiin ja lainvalvontaelimiin.

Europolin yhteyshenkilö lähetettiin Albaniaan kesäkuussa 2019, ja Europol avasi heinäkuussa virallisesti Tiranassa yhteystoimistonsa, joka on ensimmäinen Länsi-Balkanin alueella. Näin on vahvistettu entisestään EU:n jäsenvaltioiden ja Albanian poliisiviranomaisten välistä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan alalla ja autettu yhdenmukaistamaan toimia rajat ylittäviin uhkiin puuttumiseksi ja rikollisverkostojen torjumiseksi yhteisin toimin.

Maaliskuussa 2019 allekirjoitettiin Albanian ja Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen välinen työjärjestely, joka on ensimmäinen Länsi-Balkanin alueella. Se mahdollistaa ratkaisevan tärkeän asiantuntemuksen tarjoamisen Albanian viranomaisille ja tukee huumausaineisiin liittyvän Albanian lainsäädännön ja toimintapolitiikan tiiviimpää lähentämistä EU:n lainsäädännön ja toimintapolitiikan kanssa.

Lisäksi Eurojustin ja Albanian välinen yhteistyösopimus tuli voimaan 1. marraskuuta 2019. Sopimuksella helpotetaan EU:n ja albanialaisten toimijoiden välistä oikeudellista yhteistyötä ja lisätään kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Albania allekirjoitti 9. lokakuuta 2019 – yhtenä ensimmäisistä Länsi-Balkanin maista – terrorismin torjuntaa koskevan kahdenvälisen täytäntöönpanojärjestelyn komission kanssa terrorismin torjuntaa koskevan EU:n ja Länsi-Balkanin yhteisen toimintasuunnitelman

jatkotoimena[9]. Albania toimitti ensimmäisen raporttinsa järjestelyn täytäntöönpanosta kesäkuussa 2020.

Rahanpesusta annettujen tuomioiden määrä on edelleen vähäinen, eikä terrorismin rahoituksesta edelleenkään tehdä rahanpesutapauksissa järjestelmällisesti rinnakkaistutkintaa. Sen jälkeen, kun Albanian parlamentti oli hyväksynyt Moneyval-paketin kesäkuussa 2019, Moneyval arvioi, että Albania on kaikkiaan edistynyt vuoden 2018 suositusten täytäntöönpanossa, mutta joitakin puutteita on edelleen[10]. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä (FATF) sisällytti 21. helmikuuta 2020 Albanian niiden lainkäyttöalueiden joukkoon, joilla on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyviä strategisia puutteita, ja ehdotti toimintasuunnitelmaa, jossa keskitytään vakavimpiin puutteisiin. Suunnitelma sisältää toimia, jotka on pantava täytäntöön lokakuuhun 2021 mennessä, jotta Albania voidaan poistaa FATF:n ”harmaalta listalta”. Albania on sitoutunut korkealla poliittisella tasolla panemaan FATF:n toimintasuunnitelman täytäntöön. Täytäntöönpano on aloitettu covid-19-kriisistä huolimatta erityisesti pankkituotteita ja -palveluja sekä oikeushenkilöiden väärinkäyttöä koskevan riskianalyysin avulla. Albanian parlamentin odotetaan tarkastelevan kansalaisuutta koskevaa lakiluonnosta, jota voitaisiin – jos se hyväksytään – käyttää oikeusperustana järjestelylle, joka mahdollistaa kansalaisuuden myöntämisen sijoittajille. Komissio lähetti lokakuussa 2019 Albanian viranomaisille kirjeen, jossa se pyysi niitä selventämään asiaa ja varoitti niitä tällaisen järjestelyn käyttöönottoon liittyvistä riskeistä ja sen mahdollisista seurauksista. Komissio seuraa tiiviisti tätä aihetta ja etenkin turvallisuuteen, rahanpesuun, veronkiertoon, terrorismin rahoitukseen, korruptioon tai järjestäytyneen rikollisuuden soluttautumiseen liittyviä riskejä, joita sijoittajille kansallisuuden myöntämisen mahdollistavan järjestelmän käyttöönotosta aiheutuisi.

Alankomaat ilmoitti komissiolle 2. kesäkuuta 2019 asetuksen (EU) 2018/1806[11] puitteissa, että se saattaa tiettyjen olosuhteiden vuoksi käynnistää viisumivapauden keskeyttämismekanismin Albanian osalta. Ilmoituksessa esitetyt ongelmat liittyivät pääasiassa yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen mutta myös laittomaan muuttoliikkeeseen ja Albanian kansalaisten jättämiin perusteettomiin turvapaikkahakemuksiin. Tutkittuaan huolellisesti ilmoituksen sisällön komissio katsoi käytettävissä olevien ja asiaankuuluvien tietojen perusteella, että olosuhteet viisumivapauden keskeyttämismekanismin käynnistämiseksi Albanian osalta eivät täyttyneet.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Albania on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Laittoman muuttoliikkeen torjuntaa koskevien toimien täytäntöönpanossa, rajatarkastusten tehostaminen mukaan lukien, on edistytty hyvin. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä ja sitä olisi ylläpidettävä, samoin kuin muuttoliikettä ja turvallisuutta koskevaa yhteistyötä EU:n ja jäsenvaltioiden kanssa. Lisätoimia tarvitaan kuitenkin vielä tulosten parantamisen ja kestävyyden varmistamiseksi erityisesti perusteettomien turvapaikkahakemusten ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan osalta.

---

9 https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

10 https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-albania/16809988c0

11 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1806, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske (EUVL L 303, 28.11.2018, s. 39).

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On tehostettava toimenpiteitä Albanian kansalaisten laittomaan maahanmuuttoon ja perusteettomiin turvapaikkahakemuksiin puuttumiseksi muun muassa selvittämällä taustalla olevat syyt ja puuttumalla niihin ja järjestämällä lisää tiedotuskampanjoita viisumivapaaseen matkustamiseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On ylläpidettävä ja tehostettava ennakoivaa operatiivista yhteistyötä EU:n virastojen ja niiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa, joihin kohdistuu Albaniasta muuttopaineita ja yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviä uhkia, jotka johtuvat Albanian kansalaisten osallistumisesta järjestäytyneisiin rikollisryhmiin.
- On tehostettava syyte- ja lainvalvontatoimia, joilla torjutaan korkean tason korruptiota ja järjestäytynyttä rikollisuutta.
- On parannettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeviin tapauksiin liittyviä tuloksia ja hyödynnettävä kaikilta osin komission tarjoamaa tukea rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valmiuksien vahvistamiseksi.

Bosnia ja Hertsegovina

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä väheni vuosina 2018–2019 20 prosenttia (5 320:stä 4 270:een vuonna 2019), kun taas laittomasti oleskelevien Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten määrä kasvoi 10 prosenttia (3 915:stä 4 290:een).

Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten jättämien turvapaikkahakemusten määrä väheni 17 prosenttia: vuonna 2019 jätettiin 1 895 hakemusta, kun niitä jätettiin 2 280 vuonna 2018. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus väheni 7,2 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 10,6 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin 390 turvapaikkahakemusta, mikä on 26 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 40 prosenttiin vuosina 2018–2019 (vuonna 2018 palauttamisaste oli 54 prosenttia), jolloin Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 1 495. Koska yhteistyö sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten suhteen on ollut EU:n jäsenvaltioiden mukaan hyvää, väheneminen saattaa johtua suurten päätösmäärien käsittelystä, käsittelyn ruuhkautumisesta aiempina vuosina ja mahdollisesti edelleen liikkumisesta.

Maa on panostanut merkittävästi rajavalvontaan ja yleisen tietoisuuden lisäämiseen kohdennetuilla tiedotuskampanjoilla, jotka koskevat viisumivapausjärjestelmän väärinkäytön kielteisiä vaikutuksia. Tästä on ollut seurauksena Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien perusteettomien turvapaikkahakemusten määrän väheneminen.

EU:n kanssa tehty sopimus eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) asemasta parafoitiin tammikuussa 2019, mutta sitä ei ole vielä ratifioitu. Komissio tekee eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta annetun uuden asetuksen tultua voimaan Bosnia ja Hertsegovinan kanssa yhteistyötä, jotta asemasta tehty sopimus saataisiin ratifioitua ja voimaan.

Bosnia ja Hertsegovina jatkoi laittomaan muuttoliikkeeseen liittyvien haasteiden ratkaisemista, mukaan lukien kolmansien maiden kansalaisten kauttakulku kohti Schengen+ -aluetta. Viranomaiset lisäsivät rajavalvontaa maahan saapuneiden pakolaisten ja maahanmuuttajien määrän kasvettua vuosina 2018 ja 2019. On kuitenkin parannettava rajaturvallisuutta ja muuttoliikkeen hallintaa, myös vastaanottovalmiuksien ja eri hallintotasojen toimielinten välisen koordinoinnin osalta. Turvallisuusasioista vastaavaan ministeriöön kuuluva koordinointielin, joka vastaa muuttoliikkeeseen liittyvien suuntauksien seuraamisesta ja toimii operatiivisena päätoimipaikkana kriisitilanteissa, ei toimi tehokkaasti. Erityisesti se ei ole kyennyt osoittamaan vastaanottokeskuksille sopivia tiloja eikä siirtämään turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia vapaisiin majoituspaikkoihin. Turvapaikkamenettelyjen tehokkaaseen saatavuuteen liittyy edelleen vakavia esteitä henkilöresurssien ja operatiivisten valmiuksien vähyyden vuoksi.

Covid-19-kriisin seurauksena Bosnia ja Hertsegovina julisti 18. maaliskuuta luonnonkatastrofia tai muuta katastrofia koskevan hätätilan ja rajoitti ihmisten liikkumista maan sisällä ja kansainvälisesti. Serbitasavalta julisti hätätilan 28. maaliskuuta ja 20. toukokuuta väliseksi ajaksi. Kaikki kaupalliset lennot peruttiin 30. maaliskuuta alkaen. Kaupallinen lentoliikenne käynnistettiin uudelleen 1. kesäkuuta.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Maassa on laadittu useita strategioita, jotka koskevat erityisesti järjestäytynyttä rikollisuutta, ihmiskauppaa ja yhdennettyä rajaturvallisuutta. Oikeudellista kehystä on kuitenkin yhdenmukaistettava koko maassa, ja sen mukauttamista EU:n säännöstöön on jatkettava. Lainvalvontaviranomaisten operatiivisessa yhteistyössä on järjestelmään liittyviä puutteita, jotka johtuvat rikoslainsäädännön puutteellisesta yhdenmukaistamisesta maassa, ja tilannetta vaikeuttavat heikko institutionaalinen koordinointi ja vähäinen tiedustelutietojen vaihto. Maassa toimivat rikollisjärjestöt hyödyntävät oikeudellisia ja hallinnollisia porsaanreikiä. Talousrikosten tutkinta ja omaisuuden takavarikointi on pitkälti tehotonta.

Oikeusvirkojen haltijoiden varallisuusilmoituksille ei ole tiukkaa ja uskottavaa tarkastusjärjestelmää. Rahanpesun torjuntaa on tehostettava. On hyvin harvinaista, että korkean tason korruptiotapauksissa annetaan lopullisia tuomioita, eivätkä seuraamukset toimi riittävänä pelotteena. Urheilun alalla on hiljattain havaittu korruptiotapauksia. Ennakoiva lähestymistapa on edelleen keskeisessä asemassa, jotta voidaan torjua rikollisten soluttautumista poliittisiin, oikeudellisiin ja taloudellisiin järjestelmiin.

Bosnia ja Hertsegovina ei ole tähän mennessä nimittänyt Europolin kanssa operatiivisesta yhteistyöstä tehdyssä ja toukokuussa 2017 allekirjoitetussa sopimuksessa määrättyä kansallista yhteyspistettä, mitä maan yhteyshenkilön lähettäminen Europoliin ja Europolin yhteyshenkilön lähettäminen Bosnia ja Hertsegovinaan edellyttävät.

Bosnia ja Hertsegovina allekirjoitti terrorismin torjuntaa koskevan kahdenvälisen täytäntöönpanojärjestelyn komission kanssa 19. marraskuuta 2019 jatkotoimena terrorismin torjuntaa koskevalle EU:n ja Länsi-Balkanin yhteiselle toimintasuunnitelmalle.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Bosnia ja Hertsegovina on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia. Viisumivapautta koskevat edellytykset täyttyvät edelleen, ja viisumivapaan järjestelmän väärinkäytön torjunnassa on edistytty. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä ja sitä olisi ylläpidettävä. Erityisesti laittoman muuttoliikkeen haasteisiin, tarpeeseen varmistaa asianmukaiset

vastaanotto-olot siirtolaisille ja pakolaisille ja rajavalvontaan sekä järjestäytyneen rikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyviä toimia on kuitenkin edelleen parannettava.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On parannettava kriisinhallintavalmiuksia ja asianmukaista varautumissuunnittelua, jotta varmistetaan muuttovirtojen suojelunäkökohdat huomioon ottava hallinta ja turvapaikkajärjestelmän toiminta. On vahvistettava merkittävästi kaikkien tasojen täyttä vastuuta muuttoliikkeen hallinnasta ja operatiivisista koordinointimekanismeista.
- On jatkettava tiedotuskampanjoiden järjestämistä viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On tehostettava rajavalvontaa, erityisesti rajavartiointia, tunnistus- ja rekisteröintitoimet mukaan lukien, kunnioittaen kaikilta osin perusoikeuksia ja varmistaen tehokas operatiivinen yhteistyö EU:n jäsenvaltioiden ja Frontexin kanssa.
- On jatkettava toimia eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) asemaa koskevan sopimuksen tekemiseksi EU:n kanssa ja nimitettävä viipymättä Europolille kansallinen yhteyspiste.
- On tehostettava korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden, myös rahanpesun ja terrorismin, ehkäisemistä ja torjuntaa erityisesti hyväksymällä ja panemalla täytäntöön eturistiriitoja ja väärinkäytösten paljastajien suojelua koskevaa lainsäädäntöä. On varmistettava korruptiontorjunnasta vastaavien elimien tehokas toiminta ja koordinointi ja osoitettava edistymistä tulosten saavuttamisessa myös korkean tason tapausten ennakoivassa tutkinnassa, syytteeseenpanossa ja lopullisissa tuomioissa järjestäytynyttä rikollisuutta ja korruptiota vastaan.
- On tehostettava toimia varojen takaisinhankintaan sovellettavan kehyksen vahvistamiseksi siten, että hyväksytään ja pannaan täytäntöön kattavampi oikeudellinen kehys rikoksen tuottaman hyödyn menetetyksi tuomitsemiseksi ja parannetaan toimivaltaisten viranomaisten valmiuksia määrätä tehokkaita ja pelotteena toimivia seuraamuksia.

Montenegro

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten kokonaismäärä ja laittomasti oleskelevien Montenegron kansalaisten määrä pysyivät alhaisina vuonna 2019. Alueelle pääsyn epäämisten määrä väheni vuosina 2018–2019 9 prosenttia (515:stä 470:een), kun taas laittomasti oleskelevien Montenegron kansalaisten määrä kasvoi 10 prosenttia (805:stä 885:een). Vuonna 2019 ei havaittu laittomia rajanylityksiä.

Montenegron kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä väheni edelleen: vuonna 2019 jätettiin 410 hakemusta, kun niitä jätettiin 640 vuonna 2018. Tämä oli itse asiassa pienin kirjattu määrä kuluneiden 10 vuoden aikana. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus nousi 4,9 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 4,1 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin 110 turvapaikkahakemusta, mikä on 8 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 60 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 palauttamisaste oli 73 prosenttia), jolloin Moldovan

kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 355. Koska yhteistyö sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten suhteen on ollut EU:n jäsenvaltioiden mukaan hyvää, väheneminen saattaa johtua poikkeuksellisen suurten päätösmäärien käsittelystä, käsittelyn ruuhkautumisesta aiempina vuosina ja mahdollisesti edelleen liikkumisesta.

Edellä esitetyt suuntaukset huomioon ottaen vuonna 2019 ei toteutettu valtakunnallista viestintäkampanjaa viisumivapaaseen matkustamiseen liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien selittämiseksi. Montenegron ulkoministeriö on kuitenkin kehittänyt sähköisen konsulipalvelusovelluksen, jossa annetaan tarvittavaa tietoa ulkomaille matkustaville Montenegron kansalaisille ja vastataan Schengenin säännöstöä koskeviin kansalaisten kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Muuttoliikettä ja turvapaikka-asioita koskevia merkittäviä säädöksiä ja aloitteita on vahvistettu ja parannettu viime vuosina. Montenegro allekirjoitti eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) asemaa koskevan sopimuksen EU:n kanssa 7. lokakuuta 2019. Sopimus tuli voimaan 1. heinäkuuta 2020, ja siinä määrätään yhteisistä operaatioista. Montenegro on toinen Länsi-Balkanin maa, jossa tällainen sopimus on tullut voimaan.

Covid-19-kriisin seurauksena Montenegro sulki rajansa 15. maaliskuuta 2020 mutta ei julistanut hätätilaa. Kaikki kaupalliset lennot peruttiin 6. maaliskuuta alkaen 9. kesäkuuta asti. Tänä aikana Montenegron viranomaiset kotiuttivat ulkomailta (ja pääasiassa EU:sta) noin 17 000 kansalaista toimivaltaisten viranomaisten toimin, muun muassa tilauslennoilla. Covid-19-epidemia julistettiin Montenegrossa virallisesti päättyneeksi 2. kesäkuuta. Tämän jälkeen rajat avattiin maille, joissa on alle 25 aktiivista covid-19-tapausta 100 000:ta asukasta kohden.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Montenegron järjestäytyneet rikollisryhmät harjoittavat pääasiassa huumausaineiden laitonta kauppaa, josta aiheutuu muita turvallisuushaasteita. Huumekauppaa harjoittavat Montenegron järjestäytyneet rikollisryhmät toimivat suurelta osin maan ulkopuolella. Montenegroa pidetään myös savukkeiden salakuljetuksen alustana.

Montenegro on tehostanut kansainvälistä yhteistyötään järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, minkä seurauksena on toteutettu menestyksellisiä operaatioita Montenegron rikollisryhmiä vastaan niin kyseisessä maassa kuin ulkomailla. Vuonna 2019 takavarikoitiin suuria määriä huumausaineita ja tunnettuja rikollisryhmien jäseniä pidätettiin. Savukkeiden salakuljetuksen torjuntaa koskeva yhteistyö EU:n jäsenvaltioiden tullien ja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) kanssa on parantunut, ja maassa on toteutettu kolme savukkeiden ja tupakan salakuljetusta koskevaa laajamittaista tutkintaa. Vuonna 2019 ei kuitenkaan langetettu niiden johdosta yhtään tuomiota. Alalla toteutetuista lisäponnisteluista huolimatta tapausten määrä on edelleen riittämätön, kun otetaan huomioon, miten laajamittaista tupakan salakuljetuksen Montenegrosta, Montenegroon ja sen kautta arvioidaan olevan. Montenegro on tehnyt hyvää yhteistyötä Europolin ja Interpolin kanssa, ja niiden kanavien kautta on vaihdettu yhä enemmän tietoa.

Montenegro osallistuu vuonna 2020 EU:n toimintapoliittisen syklin / EMPACT-foorumin (Euroopan monialainen rikosuhkien torjuntafoorumi) yhteydessä merkittävällä tavalla laitonta ampuma-asekauppaa koskevan painopistealan edistämiseen Espanjan johdolla, erityisesti osallistumalla yhden operatiivisen toimen johtoon. Montenegro on yksi ensimmäisistä Länsi-Balkanin kumppaneista, joka osallistuu operatiivisen toimen johtamiseen EMPACT-painopistealalla. Montenegro osallistuu myös useisiin operatiivisiin toimiin muilla EMPACT-

painopistealoilla, jotka koskevat laitonta huumausainekauppaa, lasten seksuaalista hyväksikäyttöä, laittoman maahanmuuton helpottamista ja järjestäytynyttä omaisuusrikollisuutta.

Korruptio aiheuttaa huolta. Vaikka talousrikosten tutkinta aloitetaan nyt rikostutkinnan varhaisemmissa vaiheissa, sitä ei vieläkään käynnistetä järjestelmällisesti kaikissa korruptiotapauksissa. Huolta herättävät edelleen tuomioiden vähäinen määrä ja lieviin tuomioihin johtavan syytteestä sopimisen laajalle levinnyt käyttö.

Kansainvälisestä poliisiyhteistyöstä vastaavaan poliisivoimien yksikköön perustettiin vuoden 2019 alussa varallisuuden takaisin hankinnasta vastaava toimisto. Jonkinasteisesta edistyksestä huolimatta tuloksia varojen jäädyttämisessä ja menetetyksi tuomitsemisessa on parannettava.

Pienaseiden, kevyiden aseiden ja ampumatarvikkeiden valvontaa ja vähentämistä koskevan vuodet 2019–2024 kattavan strategian ja EU:n ja Kaakkois-Euroopan alueen välistä ampuma-aseiden laitonta kauppaa koskevan toimintasuunnitelman (2015–2019) täytäntöönpanoa jatkettiin. Ampuma-aseita koskeva operatiivinen yhteyspiste on perustettu ja se on toiminnassa.

Montenegro muutti toisena perättäisenä vuotena joulukuussa 2019 rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemistä koskevaa lakiaan rahanpesun selvittelykeskuksen institutionaalisen rakenteen muutosten huomioon ottamiseksi. Muutoksilla pyrittiin varmistamaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) suositusten noudattaminen erityisesti varmistamalla rahanpesun selvittelykeskuksen riippumattomuus ja toiminnallinen autonomia, vaikka se onkin nyt hallinnollisesti poliisivoimien alaisuuteen kuuluva osasto. Moneyval poisti Montenegron toukokuussa 2020 virallisesti seurantaprosessista, koska maassa oli toteutettu riittäviä toimia vuonna 2015 havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Kansainvälisiä rajoittavia toimenpiteitä koskevaa lakia ei ole vielä muutettu EU:n säännöstön mukaiseksi. Rahanpesun torjunnassa saavutettuja alustavia tuloksia on kehitetty edelleen, mikä kuvastaa lainvalvontaviranomaisten voimakkaampaa painotusta ja kasvaneita valmiuksia tällä alalla. Rahanpesutapausten lopullisten tuomioiden ja omaisuuden menetetyksi tuomitsemisten määrä on kuitenkin edelleen pieni. Rikosoikeusjärjestelmän systeemiset puutteet esimerkiksi siinä, miten tuomioistuimet käsittelevät rahanpesurikoksia, ovat vielä korjaamatta.

Montenegron viranomaiset allekirjoittivat 19. marraskuuta 2019 kahdenvälisen täytäntöönpanojärjestelyn komission kanssa jatkotoimena terrorismin torjuntaa koskevalle EU:n ja Länsi-Balkanin yhteiselle toimintasuunnitelmalle.

Montenegron järjestely kansalaisuuden myöntämiseksi sijoittajille otettiin käyttöön 1. tammikuuta 2019. Tähän mennessä on jätetty 24 hakemusta, ja vaikka viisi myönteistä lopullista päätöstä on tehty, passeja ei ole vielä myönnetty. Komissio seuraa tiiviisti järjestelystä mahdollisesti aiheutuvia muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen kohdistuvia, etenkin rahanpesuun, veronkiertoon, terrorismin rahoitukseen, korruptioon tai järjestäytyneen rikollisuuden soluttautumiseen liittyviä riskejä. Se on ottanut aiheen toistuvasti esiin Montenegron viranomaisten kanssa. Asianmukaisia tuntemisvelvollisuustarkastuksia ja turvallisuusselvityksiä olisi sovellettava.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Montenegro on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Muuttoliikkeen

haasteisiin vastaamiseksi toteutettujen toimien täytäntöönpanossa on edistytty hyvin. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä ja sitä olisi ylläpidettävä, samoin kuin muuttoliikettä ja turvallisuutta koskevaa yhteistyötä EU:n ja jäsenvaltioiden kanssa. Lisätoimia tarvitaan vielä tulosten parantamisen ja kestävyyden varmistamiseksi järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnan aloilla.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On järjestettävä tiedotuskampanjoita viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On ehkäistävä ja torjuttava järjestäytynyttä rikollisuutta ja korkean tason korruptiota muun muassa tuomitsemalla rikoksen tuottama taloudellinen hyöty menetetyksi ja jäädyttämällä varoja sekä toteuttamalla toimenpiteitä, joilla rajataan syyteneuvottelujen käyttö poikkeustapauksiin.
- On parannettava poliisin, syyttäjäviranomaisten ja tuomioistuinten valmiuksia tutkia, asettaa syytteeseen ja ratkaista rahanpesutapauksia EU:n parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Pohjois-Makedonian tasavalta

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Pohjois-Makedonian kansalaisten Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä väheni vuosina 2018–2019 12 prosenttia (3 185:stä 2 815:een), kun taas laittomasti oleskelevien kansalaisten määrä kasvoi 16 prosenttia (6 010:stä 7 000:een). Pohjois-Makedonian kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä väheni 16 prosenttia vuonna 2019, jolloin jätettiin 4 035 hakemusta, kun niitä jätettiin 4 785 vuonna 2018. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus väheni 1,4 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 2,3 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin 650 turvapaikkahakemusta, mikä on 59 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 78 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 se oli 54 prosenttia), jolloin Pohjois-Makedonian kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 3 005. Koska yhteistyö sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten suhteen on ollut EU:n jäsenvaltioiden mukaan hyvää, väheneminen saattaa johtua poikkeuksellisen suurten päätösmäärien käsittelystä, käsittelyn ruuhkautumisesta aiempina vuosina ja mahdollisesti edelleen liikkumisesta.

Pohjois-Makedonia jatkoi laittomaan muuttoliikkeeseen liittyvien haasteiden ratkaisemista. Ulkorajojen valvontaa koskeva lainsäädäntökehys on pitkälti EU:n normien mukainen, ja rajavalvontaa toteutettiin ihmisoikeudet huomioon ottaen. EU:n kanssa tehty eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) asemaa koskeva sopimus parafoitiin heinäkuussa 2018, mutta sitä ei ole vielä allekirjoitettu. Viranomaiset tekevät kattavaa yhteistyötä Frontexin kanssa, myös osallistumalla tarkkailijoina yhteisiin operaatioihin. Yhdennetyn rajaturvallisuuden kansallisen koordinointikeskuksen olisi vahvistettava institutionaalisia valmiuksiaan ja toimintavalmiuksiaan muun muassa tietotekniikan ja teknisen asiantuntemuksen avulla. Rajavartiolaitoksella, tullilla ja muilla elimillä ei vieläkään ole vastavuoroista oikeutta tutustua toistensa tietokantoihin, eikä asianomaisten turvallisuuspalvelujen kanssa ole toteutettu virallista ja suojattua tiedonvaihtojärjestelyä.

Pohjois-Makedonia on toteuttanut useita tiedotuskampanjoita, jotka koskevat viisumivapausjärjestelmään liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, antaakseen kansalaisilleen asianmukaista tietoa ja estääkseen väärinkäytökset.

Pohjois-Makedonia hyväksyi joulukuussa 2012 lakimuutoksen, joka saattaa mahdollistaa kansalaisuuden hankkimisen tiettyjä taloudellisia tarkoituksia varten. Komissio seuraa edelleen tätä aihetta ottaen huomioon mahdolliset etenkin turvallisuuteen, rahanpesuun, veronkiertoon, terrorismin rahoitukseen, korruptioon tai järjestäytyneen rikollisuuden soluttautumiseen liittyvät riskit, joita varsinaisen sijoittajille kansallisuuden myöntämisen mahdollistavan järjestelmän käyttöönotosta aiheutuisi.

Pohjois-Makedonia sulki covid-19-kriisin seurauksena rajansa 16. maaliskuuta ja julisti sen jälkeen 18. maaliskuuta hätätilan perättäisiksi määräajoiksi. Hätätila lakkautettiin 22. kesäkuuta. Kaikki kaupalliset lennot peruttiin 18. maaliskuuta alkaen toistaiseksi. Tänä aikana Pohjois-Makedonian viranomaiset ovat kotiuttaneet ulkomailta (ja pääasiassa EU:sta) 3 032 kansalaista tilatuilla kotiutuslennoilla. Pohjois-Makedonia avasi maarajansa 26. kesäkuuta.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva lainsäädäntökehys on pääpiirteissään eurooppalaisten normien mukainen. Jonkin verran edistystä saavutettiin parantamalla tuloksia järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan alalla, tehostamalla lainvalvontayhteistyötä ja parantamalla tuntuvasti ihmiskaupan torjunnan operatiivisia valmiuksia. Tammikuun 1. päivästä 2020 alkaen on aloitettu kuusi tutkimusta, joiden kohteena on 20 henkilöä. Viisi tapausta koskee huumausaineiden, psykotrooppisten aineiden ja lähtöaineiden luvatonta tuotantoa ja kauppaa ja yksi ihmiskauppaa (myös nuorten ihmiskauppaa) ja muuttajien salakuljetusta. Pohjois-Makedonia jatkoi työtä kaikkien järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Operatiivisella tasolla saavutettiin lisäedistystä parantamalla järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan keskittyvän kansallisen koordinointikeskuksen tuloksellisuutta ja osallistumalla yhteisiin operaatioihin EU:n jäsenvaltioiden ja naapurimaiden kanssa. Rikoslaki on pitkälti EU:n normien mukainen, ja siinä tehdään rangaistavaksi ihmiskauppa, internetin lapsipornografia, kyberrikollisuus ja laiton huumausainekauppa.

Syyttäjänvirastossa aloitettujen järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevien rikostutkintojen määrä kasvoi. Useimmat tutkinnat ja oikeudenkäynnit koskevat huumausainekauppaa ja siirtolaisten salakuljetusta. Vaikka edistymistä on tapahtunut jonkin verran, lainvalvonta- ja syyttäjäelinten olisi edelleen kehitettävä operatiivisia valmiuksiaan, talousrikosten järjestelmällinen tutkiminen mukaan lukien. Koordinointia ja järjestelmällistä tiedonvaihtoa on edelleen parannettava. Maan välineet rikoksella hankittujen varojen jäädyttämiseksi, hallinnoimiseksi ja menetetyksi tuomitsemiseksi eivät vieläkään ole riittävän tehokkaita. Tarvitaan yhdennetympää operatiivista lähestymistapaa, jolla varmistetaan tehokkaasti varojen takaisinhankinta.

Pohjois-Makedonia allekirjoitti 9. lokakuuta 2019 terrorismin torjuntaa koskevan kahdenvälisen täytäntöönpanojärjestelyn komission kanssa jatkotoimena terrorismin torjuntaa koskevalle EU:n ja Länsi-Balkanin yhteiselle toimintasuunnitelmalle[12].

Edellä esitetyn analyysin perusteella Pohjois-Makedonia on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Erityisesti viisumivapausjärjestelmään liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevien tiedotuskampanjoiden sekä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevien ennaltaehkäisy- ja lainvalvontatoimien alalla on edistytty hyvin. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä, ja sitä olisi ylläpidettävä. Täytäntöönpanoa on kuitenkin edelleen parannettava.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On tehostettava rajavalvontaa perusoikeuksia kaikilta osin kunnioittaen.
- On jatkettava tiedotuskampanjoiden järjestämistä viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On lisättävä sellaisten lainvalvontatoimien tehostamista, joilla torjutaan etenkin huumausaineiden laittomaan kauppaan osallistuvien järjestäytyneiden rikollisverkostojen toimintaa.
- On jatkettava tutkintaa, syytteeseenpanoa ja tuomioita koskevien uskottavien tulosten saavuttamista.
- On lisättävä korruption torjunnan tehostamista.
- On tehostettava tutkinta- ja syytetoimia, jotka kohdistuvat rikollisjärjestöihin, mukaan lukien siirtolaisten salakuljetukseen, rahanpesuun ja talousrikoksiin osallistuvat rikollisjärjestöt.

Serbia

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Serbian kansalaisten Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä väheni vuosina 2018–2019 8 prosenttia (9 035:stä 8 300:aan), kun taas laittomasti oleskelevien Serbian kansalaisten määrä kasvoi 4 prosenttia (13 090:stä 13 635:een). Serbian kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä väheni 5 prosenttia: vuonna 2019 jätettiin 6 075 hakemusta, kun vuonna 2018 niitä jätettiin 6 425. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus väheni 4,8 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 7,0 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin 1 015 turvapaikkahakemusta, mikä on 53 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 60 prosenttiin vuonna 2019 (se oli 77 prosenttia vuonna 2018), jolloin Serbian kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 5 250. Koska yhteistyö sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten suhteen on kuitenkin ollut EU:n jäsenvaltioiden mukaan hyvää, väheneminen saattaa johtua poikkeuksellisen suurten päätösmäärien käsittelystä, käsittelyn ruuhkautumisesta aiempina vuosina ja mahdollisesti edelleen liikkumisesta.

[12] https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

Eurooppalaisen raja- ja merivartioston (Frontex) asemaa koskeva sopimus EU:n kanssa allekirjoitettiin 19. marraskuuta 2019. Koska EU on saattanut ratifiointimenettelynsä päätökseen, sopimus tulee voimaan, kun Serbia ratifioi sen. Asemaa koskevan sopimuksen tultua voimaan sen täytäntöönpano olisi aloitettava mahdollisimman pian, muun muassa perustamalla yhteisiä Frontex-ryhmiä.

Viisumipolitiikasta voidaan todeta, että Serbian muille EU:n viisumivelvollisten maiden luetteloon kuuluville maille[13] myöntämä viisumivapaus on edelleen huolenaihe mahdollisten muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen liittyvien riskien vuoksi. Tätä asiaa seurataan tiiviisti.

Serbia järjestää jatkuvasti tiedotuskampanjoita lisätäkseen kansalaistensa tietämystä viisumivapausjärjestelmän mukaisista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Serbia sulki covid-19-kriisin seurauksena rajansa 15. maaliskuuta 2020 ja julisti samana päivänä vielä hätätilan. Se lakkautettiin 6. toukokuuta. Kaikki kaupalliset lennot peruttiin 19. maaliskuuta 21. toukokuuta asti. Serbian viranomaiset kotiuttivat 22. toukokuuta mennessä ulkomailta (ja pääasiassa EU:sta) 5 637 kansalaista tilatuilla kotiutuslennoilla.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Erityisesti serbialaisilla järjestäytyneillä rikollisryhmillä on edelleen merkittävä rooli kokaiinin laittomassa kaupassa ja jakelussa EU:ssa. Serbiassa jäljellä olevat asevarastot ovat riski ampuma-aseiden laittoman kaupan kannalta.

Lähitulevaisuudessa on tarkoitus allekirjoittaa Serbian huumausaineiden torjuntaviraston ja Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen välinen työjärjestely. Serbia osallistuu aktiivisesti järjestäytynyttä ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta koskevaan EU:n toimintapoliittiseen sykliin (2018–2021 / Euroopan monialainen rikosuhkien torjuntafoorumi, EMPACT). Serbia osallistuu vuonna 2020 EMPACT-foorumin puitteissa toteutettavaan 15 operatiiviseen toimeen (kaikkiaan 249 toimesta). Serbian poliisivoimien yhteyshenkilö on ollut lähetettynä Europolissa maaliskuusta 2017 alkaen. Europolin yhteyshenkilön lähettämistä Serbiaan odotetaan edelleen, vaikka lähettämistä koskeva sopimus ratifioitiin marraskuussa 2019.

Rikoksella hankittujen varojen menetetyksi tuomitsemisen osalta Serbia nimesi sisäasiainministeriöön talousrikostutkintayksikön hoitamaan varallisuuden takaisin hankinnasta vastaavan toimiston tehtäviä, mutta yksikkö ei ole vielä täysin toiminnassa. Serbiassa on aloitettu järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja korruption torjuntaan osallistuvien valtion viranomaisten organisaatiota ja lainkäyttövaltaa koskevan lain täytäntöönpano. Lainvalvonta- ja oikeusviranomaisilta vaaditaan kuitenkin vielä vakuuttavaa näyttöä vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta edustavien tapausten tutkinnasta, syytetoimista ja tuomioiden langettamisesta. Korruption torjunnasta vastaavien erityisyksikköjen perustaminen korkeampiin syyttäjänvirastoihin kaksi vuotta sitten alkaa tuottaa tulosta, ja erityisyksiköissä nostettujen syytteiden johdosta langetettujen ensimmäisen oikeusasteen tuomioiden määrä kasvaa.

[13] EU:n säännöstön mukaan Armenian, Azerbaidžanin, Bahrainin, Bolivian, Burundin, Guinea-Bissaun, Indonesian, Intian, Jamaikan, Kazakstanin, Kiinan, Kirgisian, Kuuban, Kuwaitin, Mongolian, Omanin, Qatarin, Surinamen, Tunisian, Turkin, Valko-Venäjän ja Venäjän kansalaisilla on oltava viisumi, kun he saapuvat EU:n alueelle, kun taas Serbia takaa heille viisumivapaan pääsyn alueelleen.

Serbiassa on mukautettu poliisin organisaatiorakennetta tiedusteluun perustuvaa poliisitoimintaa koskevan mallin tarpeisiin. Serbia hyväksyi kesäkuussa 2019 pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan strategian vuosiksi 2019–2024 samoin kuin siihen liittyvän toimintasuunnitelman, joita pannaan nyt täytäntöön. Aseita koskevien operatiivisten tietojen seurantaa ja vaihtoa varten on perustettu työryhmä. Serbian ja Eurojustin välinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin 12. marraskuuta, ja se tuli voimaan joulukuussa 2019. Serbian viranomaiset allekirjoittivat 19. marraskuuta 2019 kahdenvälisen järjestelyn komission kanssa terrorismin torjuntaa koskevan EU:n ja Länsi-Balkanin yhteisen toimintasuunnitelman täytäntöön panemiseksi.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Serbia on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Laittoman muuttoliikkeen haasteisiin vastaamiseksi toteutettujen toimien täytäntöönpanossa on edistytty hyvin. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä ja sitä olisi ylläpidettävä, samoin kuin muuttoliikettä ja turvallisuutta koskevaa yhteistyötä EU:n ja jäsenvaltioiden kanssa. Samalla tarvitaan vielä lisätoimia tulosten parantamisen ja kestävyyden varmistamiseksi erityisesti siltä osin kuin on kyse lainsäädännön mukauttamisesta EU:n viisumipolitiikkaan.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On jatkettava lainsäädännön yhdenmukaistamista EU:n viisumipolitiikan kanssa, mikä on muuttoliikkeen hallintaa koskevan edellytyksen täyttymisen perusedellytys.
- On jatkettava tiedotuskampanjoiden järjestämistä viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On vahvistettava entisestään rajavalvontaa ja erityisesti rajavartiointia, myös toteuttamalla tunnistus- ja rekisteröintitoimenpiteitä perusoikeuksia kaikilta osin kunnioittaen.
- On varmistettava Europolin yhteyshenkilön pikainen akkreditointi ja lähettäminen.
- On saavutettava vakuuttavia tuloksia järjestäytynyttä rikollisuutta, myös huumausaineita ja rahanpesua, koskevissa tutkinta- ja syytetoimissa ja tuomioissa ennakoivan tutkinnan pohjalta (muun muassa rahavirtojen järjestelmällinen seuranta ja varojen menetetyksi tuomitseminen sekä erityisten tutkintatoimenpiteiden tehokas käyttö tarvittavien todisteiden keräämiseksi).

II.2 Itäinen kumppanuus

Georgia

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Georgian kansalaisten Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä kasvoi vuosina 2018–2019 17 prosenttia (3 805:stä 4 435:een), samoin kuin laittomasti oleskelevien Georgian kansalaisten määrä, joka kasvoi 26 prosenttia (9 400:sta 11 845:een). Georgian kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä kasvoi 9 prosenttia: vuonna 2019 jätettiin 21 570 hakemusta, kun vuonna 2018 niitä jätettiin 19 730. Georgia oli edelleen, kolmantena perättäisenä vuotena, hakijoiden merkittävin alkuperämaa niiden itäisten kumppanimaiden joukossa, joihin sovelletaan viisumivapautta. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus väheni 4,1 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 4,7 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin raporttien mukaan

3 795 turvapaikkahakemusta, mikä on 42 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 52 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 palauttamisaste oli 65 prosenttia), jolloin Georgian kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 8 520. Kuitenkin koska EU:n jäsenvaltiot raportoivat hyvästä yhteistyöstä sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten takaisinoton alalla, palauttamisasteiden laskemisen ei pitäisi katsoa johtuvan alisuorittamisesta tai yhteistyöhön liittyvistä muutoksista.
Georgia on EU:n tuella kehittänyt takaisinottotapausten sähköisen hallintajärjestelmän, joka on parhaillaan käytössä 17 jäsenvaltiossa. Jäsenvaltiot ovat toistuvasti ilmaisseet tyytyväisyytensä sen käyttöön ja arvostavat erityisesti sitä, että Georgia käsittelee hakemukset viipymättä. Takaisinottopyyntöjen hyväksymisaste on ollut 98 prosenttia. Järjestelmää käytetään usein hyviin käytäntöihin ja teknologiaratkaisuihin liittyvänä esimerkkinä muille kolmansille maille.

Georgian kansalaisten EU:n jäsenvaltioissa ja Schengenin säännöstöön osallistuvissa maissa jättämät perusteettomat turvapaikkahakemukset ovat edelleen ongelma, joka edellyttää Georgian viranomaisilta jatkuvia ja huomattavia ponnisteluja. Turvapaikkahakemuksia käytetään usein väärin, jotta voidaan hakeutua sairaanhoitoon EU:ssa. Georgian viranomaiset jatkoivat ongelman korjaamista ja tekevät yhteistyötä komission, oikeus- ja sisäasioista vastaavien virastojen ja EU:n jäsenvaltioiden kanssa sellaisissa operatiivisissa toimenpiteissä, joilla vähennetään laitonta maahanmuuttoa ja rikoksiin liittyviä haasteita. Viisumivapausjärjestelmän väärinkäyttöön puuttumiseksi Georgiassa muutettiin rikoslakia siten, että siinä säädetään rangaistavaksi Georgian kansalaisten laittoman ulkomailla oleskelun helpottaminen sekä avustaminen vääristeltyjen tietojen toimittamisessa kansainvälisen suojelun (esimerkiksi turvapaikan) saamiseksi. Georgia on sitoutunut tiukentamaan sukunimien muuttamista koskevaa menettelyä (vuonna 2018 käyttöön otettujen rajoitusten jälkeen). Lisäksi se hyväksyi marraskuussa 2019 muiden kuin vapausrangaistusten ja ehdollisten vankeusrangaistusten täytäntöönpanomenettelystä annetun lain muutokset, joilla otetaan käyttöön tiukempia säännöksiä ja selkeämpiä perusteita, joiden nojalla päätetään, voiko tuomittu poistua maasta.

Rajaturvallisuuden alalla Georgian viranomaiset tehostivat yhteistyötään Frontexin kanssa. EU:n lentoasemille saapuvien georgialaisten laittomien maahanmuuttajien virtojen hillitsemiseksi Frontex käynnisti keväällä 2019 yhteisen toiminnan yhdessä Georgian viranomaisten ja EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Frontexin asiantuntijoita lähetettiin tässä yhteydessä Kutaisin kansainväliselle lentoasemalle tukemaan Georgian liikkuvaa poliisia ja antamaan sen poliiseille neuvontaa, joka liittyy lähtevien georgialaisten matkustajien pääsyyn Schengen+ -alueelle. Rinnakkaisena ja täydentävänä toimenpiteenä vuonna 2019 ja vuoden 2020 alussa lähetettiin kuukausittain neljä georgialaista liikkuvan poliisin edustajaa valittujen EU:n jäsenvaltioiden lentoasemille avustamaan paikallisia rajaviranomaisia tarkkailijoina toisen linjan toiminnoissa. Operaatio on tällä hetkellä keskeytetty covid-19-pandemian vuoksi.

Komissio hyväksyi kesäkuussa 2020 laittoman maahanmuuton ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa koskevan Frontexin ja Georgian välisen uuden työjärjestelyn, jonka tarkoituksena on vaihtaa tietoja ja parhaita käytäntöjä rajaturvallisuuden ja palauttamisen alalla, myös yhteisen riskianalyysin avulla.

EU:n asiantuntijoita lähetettiin vuosina 2019-2020 Euroopan komission TAIEX-ohjelman kautta antamaan Georgian viranomaisille neuvontaa tarvittavista lainsäädäntökehyksen parannuksista, jotka liittyvät ennen lähtöä tehtävien tarkastusten suorittamiseen rajoilla.

Georgian hallitus on toteuttanut kolme tiedotuskampanjakierrosta lisätäkseen kansalaisten tietämystä säännöistä, jotka koskevat viisumivapaata matkustamista EU:hun. Kolmas kierros oli kohdennettu erityisesti mahdollisille turvapaikanhakijoille, ja siinä korostettiin jokaisen Georgian kansalaisen vastuuta noudattaa viisumivapaan matkustusjärjestelmän sääntöjä.

Georgia sulki covid-19-kriisin seurauksena rajansa 18. maaliskuuta, ja julisti sen jälkeen hätätilan 21. maaliskuuta. Se lakkautettiin 22. toukokuuta. Kaikki kaupalliset lennot peruttiin 21. maaliskuuta 30. kesäkuuta asti. Tänä aikana Georgian ulkoministeriö kotiutti ulkomailta (ja pääasiassa EU:sta) yli 13 000 Georgian kansalaista tilatuilla kotiutuslennoilla.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Georgian järjestäytyneet rikollisryhmät ovat edelleen erittäin aktiivisia Schengen+ -alueella, ja niillä on merkittävä rooli järjestäytyneessä omaisuusrikollisuudessa. Georgian järjestäytyneet rikollisryhmät ovat muuttaneet toimintatapaansa useissa EU:n jäsenvaltioissa asuntomurroista järjestäytyneisiin myymälävarkauksiin. Jotkin ryhmät ovat myös muuttaneet muihin maihin toteuttaakseen operaatioitaan. Tämä on todennäköisesti jossakin määrin tulos siitä, että monet EU:n jäsenvaltiot ovat viime vuosina lisänneet toimiaan järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Lisäksi viisumivapausjärjestelmän voimaantulosta alkaen useat EU:n jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet, että pidätettyjen rikollisten joukossa on entistä enemmän georgialaisia turvapaikanhakijoita.

Georgialaiset kyberrikolliset osallistuivat kansainväliseen *GozNym*-rikollisverkostoon, joka hajotettiin Europolin tukeman kansainvälisen lainvalvontaoperaation myötä toukokuussa 2019[14].

Georgia on lisännyt kansainvälistä lainvalvontaa koskevaa yhteistyötään Europolin kanssa ja vahvistanut Georgian poliisiavustajien verkostoa EU:ssa. Georgia on hiljattain hyväksynyt järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaan kansalliseen strategiaan (2017–2020) liittyvän toimintasuunnitelman (2019–2020), jonka yhteydessä se on edelleen tehostanut järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaa toimintaansa ja jatkanut nykyaikaisten rikosanalyysimekanismien vahvistamista omaksumalla vähitellen tiedusteluun perustuvaa poliisitoimintaa.

Georgia jatkaa korruptionvastaisten uudistusten toteuttamista osana korruptiontorjuntastrategiaansa ja vuosia 2019–2020 koskevaa toimintasuunnitelmansa. Uudistukset vastaavat korruptiontorjunnan painopisteitä eri aloilla (esimerkiksi oikeuslaitos, yksityinen sektori, poliittinen korruptio ja hankinnat), ja niissä otetaan huomioon kansainvälisten toimijoiden suositukset. Korkean tason korruptioon liittyy kuitenkin edelleen huolenaiheita.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Georgia on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Palauttamisasteen

[14] Rikollisverkosto käytti GozNym-haittaohjelmaa yrittäessään varastaa arviolta 100 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria yli 41 000 uhrilta, jotka olivat pääasiassa yrityksiä ja niiden rahoituslaitoksia.

laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä, ja sitä olisi ylläpidettävä. Vaikka on toteutettu konkreettisia toimia laittomaan muuttoliikkeeseen ja rikollisuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi, niiden ratkaiseminen edellyttää välittömiä lisätoimia, joita olisi toteutettava etenkin perusteettomien turvapaikkahakemusten määrän kasvun estämiseksi.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On vahvistettava operatiivista yhteistyötä, jotta voidaan nopeasti vähentää Georgian kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien perusteettomien turvapaikkahakemusten määrää ja ylläpitää tätä suuntausta ja erityisesti puuttua järjestelmällisemmin terveydenhuoltoon liittyviin kysymyksiin, jotka ovat yksi vetotekijöistä, joiden vuoksi turvapaikkahakemuksia jätetään EU:ssa.
- On tehostettava lähtöä edeltäviä tarkastuksia erityisesti halpalentojen osalta kansainvälisillä lentoasemilla perusoikeuksia ja tietosuojavaatimuksia kaikilta osin kunnioittaen.
- On jatkettava tiedotuskampanjoiden järjestämistä viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On tehostettava rajat ylittävää lainvalvontayhteistyötä Georgian järjestäytyneiden rikollisryhmien torjumiseksi ja osana tätä prosessia saatettava ensi tilassa päätökseen uudistus, joka koskee tiedusteluun perustuvaa poliisitoimintaa.

Moldovan tasavalta

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Moldovan kansalaisten Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä väheni vuosina 2018–2019 3 prosenttia (8 170:stä 7 940:een), kun taas laittomasti oleskelevien Moldovan kansalaisten määrä kasvoi 47 prosenttia (11 280:stä 16 540:een). Moldovan kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä kasvoi 48 prosenttia: vuonna 2019 jätettiin 5 685 hakemusta, kun vuonna 2018 niitä jätettiin 3 830. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus väheni 0,8 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 1,4 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin raporttien mukaan 1 345 turvapaikkahakemusta, mikä on 7 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 63 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 palauttamisaste oli 86 prosenttia), jolloin Moldovan kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 4 720. Kuitenkin koska EU:n jäsenvaltiot raportoivat hyvästä yhteistyöstä sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten takaisinoton alalla, palauttamisasteiden laskemisen ei pitäisi katsoa johtuvan alisuorittamisesta tai yhteistyöhön liittyvistä muutoksista. Moldova on toteuttanut viisumivapaaseen matkustamiseen liittyviä tiedotuskampanjoita ja useita toimia, joilla on pyritty etenkin haavoittuvassa asemassa olevien yhteisöjen integrointiin.

Moldova julisti covid-19-kriisin seurauksena hätätilan ja sulki rajansa 17. maaliskuuta. Matkustusrajoitusten voimassaoloa jatkettiin 15. heinäkuuta 2020 asti. Pandemian alussa EU:sta kotiutettiin 200 000–250 000 Moldovan kansalaista. Nämä kotiuttamiset voivat lisätä sosiaalijärjestelmän kustannuksia ja vähentää rahalähetyksistä saatavia tuloja. Moldovan keskuspankin tilastot osoittavat, että maaliskuussa 2020 rahalähetysten määrä väheni 12 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Moldovan järjestäytyneet rikollisryhmät olivat edelleen merkittävä rikollisuusuhka raportointijaksolla. Niiden osallistuminen valmisteveropetoksiin (jotka liittyvät lähinnä tupakkatuotteisiin) lisääntyi vuonna 2019, ja ne osallistuvat edelleen urheiluun liittyvään korruptioon. Moldova on tärkeä EU:hun salakuljetettavien väärennettyjen alkoholijuomien alkuperämaa. Lisäksi maa on merkittävä salakuljetettavien ja väärennettyjen savukkeiden tuottaja, ja sieltä on lähtöisin tupakanvalmistusalan ammattilaisia, jotka työskentelevät laittomissa savuketehtaissa EU:ssa. Moldova on laittomien huumausaineiden, erityisesti heroiinin, kauttakulkumaa EU:hun suuntautuvassa laittomassa kaupassa. Moldovan järjestäytyneet rikollisryhmät osallistuvat ilmoitusten mukaan merkittävästi taloudellista hyötyä tavoittelevien haittaohjelmien ja kiristyshaittaohjelmien levittämiseen, ja verkkorikolliset olivat keskeisessä roolissa kansainvälisessä *GozNym*-haittaohjelman rikollisverkostossa, joka hajotettiin toukokuussa 2019[15].

Moldova on toteuttanut korruption torjuntaan liittyviä toimia esimerkiksi korottamalla korruptionvastaisten elinten vuotuisia määrärahoja; näitä elimiä ovat muun muassa lahjomattomuutta valvova kansallinen viranomainen, rikoksella hankittujen varojen takaisinperinnästä vastaava virasto ja rahoitustarkastusyksikkö. Edellisen pääministerin Maia Sandun johtama hallitus hyväksyi kesä–elokuussa 2019 valtion politisoitumisen torjumiseksi toteutettavaa kumppanuutta koskevan toimintaohjelman ja toimintasuunnitelman vuosiksi 2019–2020, joissa luotiin kehys korruption tutkinnalle ja keskitettiin korruption torjuntaan erikoistuneen syyttäjänviraston toiminta korkean tason tapauksiin. Syyttäjänvirastoa koskevaa lakia muutettiin uuden valintamenettelyn luomiseksi yleisen syyttäjän virkaa varten. Valtakunnansyyttäjän nimitysmenettelyyn liittyvät kysymykset johtivat äänestyksessä epäluottamuslauseen antamiseen Moldovan hallitukselle 12. marraskuuta 2019. Uusi hallitus, joka vannoi virkaanastujaisvalansa 14. marraskuuta 2019, esitteli syksyyn 2020 ulottuvan ohjelman ja hyväksyi 11. joulukuuta korruptiontorjuntaa, oikeuslaitoksen uudistamista ja pankkipetosten tutkintaa koskevan toimintasuunnitelman vuosiksi 2020–2023. Moldova liittyi virallisesti 28. toukokuuta 2020 OECD:n korruptiontorjuntaverkoston Istanbulissa hyväksyttyyn korruptiontorjunnan toimintasuunnitelmaan. Moldova hyväksyi myös 21. toukokuuta 2020 rahanpesun seuraamuksia koskevan lain.

Oikeuslaitoksen uudistusta koskevassa aloitteessa hallitus esitti joulukuussa 2019 ylimmästä syyttäjäneuvostosta annettuun lakiin[16] muutoksia, jotka hyväksyttiin ja vahvistettiin. Venetsian komission lakiesityksestä antaman kiireellisen lausunnon käsittely oli tuolloin kesken, ja lausunnossa pidettiinkin valitettavana muutosten hyväksymistä liian kiireelliseksi katsotulla tavalla[17]. Tässä yhteydessä ylimpään syyttäjäneuvostoon nimitettiin maaliskuussa 2020 neljä maallikkojäsentä. Oikeuslaitoksen ja erityisesti ylimmän syyttäjäneuvoston uudistamista koskevat perustuslakiluonnokset toimitettiin Venetsian komissiolle. Vaikka monia ehdotuksia pidettiin myönteisinä, Venetsian komissio arvosteli maaliskuussa 2020 tehtyjä nimityksiä ja kehotti hallitusta puuttumaan ongelmaan perustuslain

[15] Rikollisverkosto käytti GozNym-haittaohjelmaa varastaakseen omaisuutta yli 41 000 uhrilta, jotka olivat pääasiassa yrityksiä ja niiden rahoituslaitoksia. Niin sanotut ”kryptaajat” (joista yksi toimi Baltissa Moldovassa) toteuttivat haittaohjelmien salaamisen sen varmistamiseksi, että virustentorjuntaohjelmisto ei tunnistaisi haittaohjelmia.

[16] Ylimmästä syyttäjäneuvostosta annetun lain muuttamisesta 20. joulukuuta 2019 annettu laki nro 193.

[17] Venetsian komission lausunto CDL-PI(2020)001.

uudistusta koskevassa prosessissa[18]. Luonnos oikeuslaitoksen uudistusstrategiaksi ja toimintasuunnitelmaksi vuosiksi 2020–2023 toimitettiin Euroopan neuvostolle sen kuulemista varten.

Moldova keskeytti 19. heinäkuuta 2019 väliaikaisesti sijoittajien kansalaisuusjärjestelyn neljän kuukauden ajaksi, ja keskeytystä jatkettiin vielä kahdella kuukaudella joulukuussa 2019. Ohjelman käynnistämisen ja keskeyttämisen välisenä aikana kahdeksan henkilöä on saanut Moldovan kansalaisuuden, ja 34:ää vireillä olevaa hakemusta (jotka jätettiin ennen ensimmäistä keskeytystä) käsitellään edelleen. Hallitus hyväksyi 26. helmikuuta 2020 uuden lain uudesta keskeytyksestä 1. syyskuuta 2020 saakka. Laki hyväksyttiin 28. helmikuuta 2020 kahdessa käsittelyssä, ja uusi keskeytys tuli voimaan 20. maaliskuuta 2020. Parlamentti hyväksyi 18. kesäkuuta 2020 lain sijoittajien kansalaisuusjärjestelyn lakkauttamisesta 1. syyskuuta 2020 alkaen (jolloin nykyinen keskeytys päättyy). Ainoastaan nyt käsiteltävänä olevat hakemukset käsitellään ennen kuin ohjelma lakkautetaan. Komissio seuraa tiiviisti, että ennen keskeytyksen voimaantuloa vastaanotettuihin hakemukseen, joiden käsittelyä jatketaan, kunnes ohjelma lakkautetaan 1. syyskuuta 2020, sovelletaan tiukkoja turva- ja taustatarkastuksia.

Covid-19-kriisistä voidaan todeta, että parlamentti julisti hätätilan 60 päiväksi 17. maaliskuuta 2020 ja muutti hätätilalakia siten, että parlamentti voi hyväksyä orgaanisia lakeja. Muutos tarjoaa myös jonkin verran joustoa hätätilaa hallinnoiville valtiollisille elimille, kuten pääministerin, sisäasiainministeriön ja hätätilanteiden valvontaelimen koordinoimalle hätätilakomitealle. Hätätila julistettiin samana päivänä Transnistrian alueella, alkuaan vain 30 päiväksi, mutta sitä jatkettiin sittemmin 15. toukokuuta asti. Hallitus otti 1. huhtikuuta vastuun sosioekonomisesta paketista, jolla oli tarkoitus puuttua covid-19-epidemian seurauksiin. Perustuslakituomioistuin keskeytti paketin täytäntöönpanon 9. huhtikuuta, ja se julistettiin perustuslain vastaiseksi 13. huhtikuuta. Poikkeustilakomitea hyväksyi 10. huhtikuuta suurimman osan pakettiin sisältyvistä toimenpiteistä. Parlamentti hyväksyi 23. huhtikuuta vastaavan talousarvio-oikaisun, presidentti vahvisti asiaankuuluvat lait, ja ne tulivat voimaan 25. huhtikuuta.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Moldova on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Vaikka Moldovan edellinen hallitus käynnisti silloisen pääministerin Maia Sandun johdolla merkittäviä toimia korruption torjuntaa koskeviin edellytyksiin nähden, uuden hallituksen on nyt pantava nämä toimet kaikilta osin täytäntöön ja ylläpidettävä niitä. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä, ja sitä olisi ylläpidettävä. Laittoman muuttoliikkeen osalta Moldovan on lisättävä toimia ja pantava ne täytäntöön, jotta voidaan puuttua perusteettomien turvapaikkahakemusten määrän kasvuun.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On vahvistettava operatiivista yhteistyötä, jotta voidaan vähentää nopeasti Moldovan kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien perusteettomien turvapaikkahakemusten määrää.
- On jatkettava tiedotuskampanjoiden järjestämistä viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On jatkettava tehokkaita kuulemisia, jotta voidaan ottaa käyttöön selkeä strategia ja toimintasuunnitelma oikeuslaitoksen uudistamiseksi. Uudistuksen on perustuttava

[18] Venetsian komission lausunto CDL-AD(2020)001.

kattavaan arviointiin ja laajaan yksimieliseen tukeen sidosryhmien taholta, ja siinä on noudatettava tinkimättä perustuslakia ja eurooppalaisia normeja.
- On varmistettava, että oikeuslaitokseen liittyvien perustuslakimuutosten hyväksyminen etenee Venetsian komission suositusten mukaisesti.
- On vähennettävä merkittävästi lahjomattomuutta valvovan kansallisen viranomaisen sähköisten ilmoitusten kertynyttä sumaa ja varmistettava varojen takaisinhankintaa koskevan strategian ja varallisuusilmoitusjärjestelmän tehokas täytäntöönpano kaikkien korkean tason toimijoiden osalta.
- On tehostettava toimia vuoden 2014 pankkipetoksen puolueettoman ja kattavan tutkinnan ja syytteeseenpanon toteuttamiseksi ja saattamiseksi päätökseen, jotta kaikki vastuussa olevat saatetaan viipymättä oikeuden eteen ja väärinkäytetyt varat saadaan takaisin.

Ukraina

Laiton muuttoliike, turvapaikkahakemukset, takaisinotto

Ukrainan kansalaisten Schengen+ -alueelle pääsyn epäämisten määrä kasvoi vuosina 2018–2019 25 prosenttia (53 185:stä 66 390:een). Laittomasti oleskelevien Ukrainan kansalaisten määrä myös kasvoi 11 prosenttia (37 410:stä 41 705:een).
Ukrainan kansalaisten Schengen+ -alueella jättämien turvapaikkahakemusten määrä väheni 5 prosenttia: vuonna 2019 jätettiin 9 505 hakemusta, kun vuonna 2018 niitä jätettiin 10 035. Hyväksyttyjen turvapaikkahakemusten osuus väheni 10,2 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 osuus oli 17,3 prosenttia). Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä jätettiin 1 570 turvapaikkahakemusta, mikä on 41 prosenttia vähemmän kuin samalla ajanjaksolla vuonna 2019.

Takaisinottoon liittyvässä yhteistyössä palauttamisaste on laskenut. Palauttamisaste laski 73 prosenttiin vuonna 2019 (vuonna 2018 se oli 85 prosenttia), jolloin Ukrainan kansalaisia palautettiin tosiasiallisesti 27 200. Koska EU:n jäsenvaltiot kuitenkin raportoivat hyvästä yhteistyöstä sekä omien että kolmansien maiden kansalaisten takaisinoton alalla, palauttamisasteiden laskemisen ei pitäisi katsoa johtuvan alisuorittamisesta tai yhteistyöhön liittyvistä muutoksista. Parhaillaan toteutettavan EU:n rahoittaman hankkeen tuloksena on tarkoitus ottaa käyttöön takaisinottotapausten sähköinen hallintajärjestelmä, jolla pyritään tehostamaan operatiivista yhteistyötä.

Ukraina järjesti edelleen tiedotuskampanjoita, joilla tiedotetaan Ukrainan kansalaisille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, kun he matkustavat viisumivapaasti EU:hun.

Ukraina tehostaa toimiaan rajaturvallisuuden alalla. Ukrainan ministerikabinetti perusti tammikuussa 2019 virastojen välisen työryhmän, jonka päätavoitteena on koordinoida rajaturvallisuuteen liittyviä toimintapolitiikkoja. EU:n asiantuntijoiden tuella kehitettiin uusi kokonaisvaltainen yhdennettyä rajaturvallisuutta koskeva strategia vuosiksi 2020–2025, ja se hyväksyttiin heinäkuussa 2019. Siihen liittyvä toimintasuunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2019. Parhaillaan keskustellaan siitä, että kaikenlaisten tavaroiden (myös muiden kuin valmisteveron alaisten tavaroiden) salakuljetus on tarpeen säätää rangaistavaksi keskeisenä osana rajaturvallisuutta, joskaan Ukraina ei ole toistaiseksi osoittanut selkeää sitoutumista asiaan.

Ukraina otti covid-19-kriisin seurauksena käyttöön useita toimenpiteitä, kuten ulkomaalaisten maahantuloa koskeva yleinen kielto siihen liittyvine poikkeuksineen sekä kaiken Ukrainaan ja

sieltä pois suuntautuvan kaupallisen kansainvälisen lento-, juna- ja linja-autoliikenteen keskeyttäminen 17. maaliskuuta 2020 alkaen. Hätätilannetta koskevia määräyksiä otettiin käyttöön koko maassa 25. maaliskuuta alkaen. Niihin sisältyi tehostettuja yleistä järjestystä koskevia toimenpiteitä, pakollinen lääkärintarkastus henkilöille, joilla on covid-19-oireita, ja heitä koskeva pakollinen sairaalahoito tai karanteeni, kansalaisille suunnatun viestinnän lisääminen ja hygieniatoimenpiteitä, mukaan lukien julkisten tilojen desinfiointi. Toimenpiteiden voimassaoloa on jatkettu 31. heinäkuuta 2020 asti, mikä mahdollistaa rajoitusten helpottamisen alueittain epidemiologisen tilanteen kehityksestä riippuen.

Tänä aikana Ukraina kotiutti useita tuhansia kansalaisia erityisesti sadoilla tätä tarkoitusta varten järjestetyillä yksittäisillä lennoilla. Hallitus määräsi rajanylityspalvelujen uudelleenkäynnistämisestä Ukrainan kansainvälisillä lentoasemilla 15. kesäkuuta 2020 alkaen. Kaupallinen lentoliikenne on aloitettu asteittain kyseisestä päivästä alkaen. Sen perustana ovat muun muassa epidemiologiset tilanteet, kolmansien maiden, kuten EU:n jäsenvaltioiden, kanssa tehdyt kahdenväliset sopimukset ja muut niissä voimassa olevat toimenpiteet.

Yleinen järjestys ja turvallisuus

Ukrainalaiset järjestäytyneet rikollisryhmät osallistuvat yhä enemmän laittomaan huumausainekauppaan, järjestäytyneeseen omaisuusrikollisuuteen ja erityisesti ajoneuvorikollisuuteen sekä investointipetoksiin ja urheiluun liittyvään korruptioon. Ne tekevät usein yhteistyötä muiden maiden järjestäytyneiden rikollisryhmien kanssa. Ukrainalaiset kyberrikolliset ovat edelleen mukana monenlaisessa kyberrikollisuudessa, mukaan lukien EU:n kansalaisiin ja kohteisiin kohdistuvat hyökkäykset. Lisäksi Ukrainan konflikti ja tosiasiallisen valvonnan puute osissa Ukrainan itärajaa aiheuttavat edelleen riskin ampuma-aseiden ja muiden salakuljetettujen tavaroiden siirtymisestä tältä alueelta EU:hun. Unionin ulkopuolisia kansalaisuuksia edustavat ihmiskaupan uhrit ovat myös ilmoitusten mukaan olleet viime vuosina hyvin usein Ukrainan kansalaisia.

Ukraina on tehostanut toimiaan muun muassa Europolin kanssa tehdyn kansainvälisen yhteistyön alalla. Ukrainan lainvalvontaviranomaiset osallistuvat EU:n toimintapoliittisen syklin / EMPACT-foorumin yhteisiin operaatioihin. Ukrainassa kehitetään kansainvälistä lainvalvontayhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. EU tukee aktiivisesti Ukrainan lainvalvontaviranomaisia niiden valmiuksien kehittämisessä poliisivoimien PRAVO-lippulaivahankkeen[19] ja EU:n neuvontaoperaation avulla. Vaikka Ukrainalta puuttuu edelleen lainvalvonta-alan uudelleenorganisointia koskeva kattava strategia, se jatkaa kansallisen poliisin uudistamista. Hiljattain laadittu ja Ukrainan johdolla toteutettu vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta koskeva uhkakuva-arvio (SOCTA), joka perustuu Europolin menetelmään, on merkittävä askel järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa ja sisäisestä lainvalvonnasta vastaavien viranomaisten välisen yhteistyön parantamisessa mutta odottaa edelleen hyväksyntää.

Korruption torjunnan alalla Ukraina jatkoi aiempien edistysaskeleiden pohjalta sellaisen tehokkaan institutionaalisen kehyksen luomista, johon sisältyy uusi korruption torjuntaan

[19] Määrärahoiltaan 36 miljoonan euron suuruinen ohjelma, jolla tuetaan tehokkaan, ihmisoikeuksia kunnioittavan lainvalvontajärjestelmän luomista Ukrainan kansalaisten tueksi tarjoamalla tarvittavaa tukea Ukrainan kansalliselle poliisille ja Ukrainan muille lainvalvontaviranomaisille (joulukuu 2017–kesäkuu 2021).

erikoistunut ylempi tuomioistuin, joka aloitti toimintansa 5. syyskuuta 2019. Tuomioistuimelle ei ole vieläkään osoitettu pysyviä toimitiloja, vaikka ne ovat olennainen edellytys sen työn riippumattomuuden ja jatkuvuuden varmistamiseksi. Tärkeitä toimia olivat korruptiota vastustavien aktivistien ja valtion omistamien yritysten valvontaelinten ulkomaisten jäsenten sähköisten ilmoitusten toimittamisvelvollisuuden poistaminen, laittoman vaurastumisen uudelleen kriminalisointi ja tuomioon perustumatonta menetetyksi tuomitsemista koskevien säännösten käyttöönotto. Sähköisten varallisuusilmoitusten tehokkaan ja automaattisen tarkastamisen alalla on saavutettu edistystä, erityisesti varmistamalla, että korruption ennaltaehkäisystä vastaavalle kansalliselle virastolle taataan rajoittamaton ja automaattinen pääsy kaikkiin asiaankuuluviin rekistereihin ja tietokantoihin.

Lokakuussa 2019 hyväksyttiin laki, jossa säädetään korruption ennaltaehkäisystä vastaavan kansallisen viraston toiminnan täydellisestä uudelleen käynnistämisestä ja erityisesti sen hallintorakenteen muuttamisesta kollegiaalisesta elimestä yhden johtajan johtamaksi elimeksi. Korruption ennaltaehkäisystä vastaavan kansallisen viraston uusi johtaja nimitettiin tammikuussa 2020 avoimen valintaprosessin päätteeksi, johon osallistui kansainvälisiä asiantuntijoita.

Lokakuussa 2019 kansalliselle korruptiontorjuntavirastolle myönnettiin lopulta puhelinkuuntelua koskeva itsenäinen toimivalta useita vuosia jatkuneen kansainvälisen painostuksen jälkeen.

Korruptiontorjuntaan erikoistuneen syyttäjänviraston johtajaa vastaan esitettyjen vakavien väärinkäytössyytösten seurauksena vuonna 2018 esille tuotuja ongelmia, jotka koskevat viraston riippumattomuutta, ei ole käsitelty. Näistä väitteistä aiheutuneista jännitteistä huolimatta kansallinen korruptiontorjuntavirasto ja korruptiontorjuntaan erikoistunut syyttäjänvirasto jatkoivat aktiivista yhteistyötä vuonna 2019, jonka kuuden viimeisen kuukauden aikana paljastui enemmän korruptiotapauksia kuin koko vuoden 2018 aikana. Yritykset erottaa kansallisen korruptiontorjuntatoimiston johtaja saivat jälleen pontta helmikuun 2020 alussa, kun parlamentin vetoomus hänen erottamisekseen keräsi yli 200 allekirjoitusta, vaikka yksikään lakisääteinen irtisanomisperuste ei täyttynyt. Ottaen huomioon kiistanalaisen ja voimakkaasti politisoituneen tilintarkastajien nimittämisen kansallisen korruptiontorjuntaviraston ulkoista tarkastusta varten vuonna 2018 uusi johto on perunut aiemmat nimitykset eikä uusia nimityksiä ole tehty. Kielteinen tarkastuspäätelmä on peruste kansallisen korruptiontorjuntaviraston johtajan erottamiselle.

Valtakunnansyyttäjänvirasto käynnisti kesäkuussa 2020 kansallisen korruptiontorjuntaviraston uuden johtajan valintaprosessin nimeämällä neljä jäsentä valintalautakuntaan. Parlamentti nimittää siihen vielä seitsemän jäsentä. Kansallisen korruptiontorjuntaviraston uuden johtajan odotetaan aloittavan työnsä syksyllä 2020.

Joulukuussa 2019 hyväksyttiin laki valtion tutkintaviraston toiminnan uudelleen käynnistämisestä – virasto vastaa virkamiesten väärinkäytösten tutkinnasta (mukaan lukien kansallisen korruptiontorjuntatoimiston toimivaltaan kuulumattomat korruptiorikokset) – ja nimitettiin virkaa tekevä johtaja. Valtion tutkintaviraston pysyvän johtajan valinta on viivästynyt valintakomitean kokoonpanoa koskevan poliittisen kiistan vuoksi.

Edellä esitetyn analyysin perusteella Ukraina on toteuttanut toisessa kertomuksessa yksilöityjä toimia, ja viisumivapauden edellytykset täyttyvät edelleen. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa koskeva yhteistyö jatkui hyvänä ja sitä olisi ylläpidettävä, samoin kuin yhteistyötä EU:n ja jäsenvaltioiden kanssa muuttoliikkeen haasteiden

ratkaisemiseksi ja turvallisuusriskien pienentämiseksi. Ukraina on jatkanut toimiaan oikeusvaltion alalla. Tarvitaan kuitenkin lisätoimia, joilla varmistetaan erityisesti korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevien tulosten kestävyys ja joilla parannetaan rajaturvallisuusjärjestelmää (muun muassa säätämällä rangaistavaksi kaikenlaisten tavaroiden salakuljetus). Lisäksi tarvitaan välittömästi lisätoimia, joilla puututaan laittomaan muuttoliikkeeseen liittyviin haasteisiin.

Toimia on vielä toteutettava seuraavilla aloilla:

- On tehostettava operatiivista yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa, jotta voidaan vähentää Ukrainan kansalaisten laitonta muuttoliikettä Schengen+ -alueelle.
- On jatkettava tiedotuskampanjoiden järjestämistä viisumivapaata matkustamista koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista.
- On varmistettava korruptionvastaisen institutionaalisen rakenteen riippumattomuus, tuloksellisuus ja jatkuvuus ja torjuttava kaikkien lainvalvontaviranomaisten työn politisoitumista. On puututtava erityisesti edelleen ratkaisematta oleviin ongelmiin, jotka koskevat korruptiontorjuntaan erikoistuneen syyttäjänviraston riippumattomuutta ja lahjomattomuutta, muun muassa ottamalla käyttöön uskottava valintamenettely viraston seuraavan johtajan valintaa varten. On varmistettava, että kaikkien lainvalvontavirastojen johtajat nimitetään ja erotetaan lakia tiukasti noudattaen. On varmistettava, että toimintansa uudelleen aloittanut korruption ennaltaehkäisystä vastaava kansallinen virasto täyttää uskottavasti toimeksiantonsa, myös siten, että se jatkaa täysin toimivan ja tehokkaan järjestelmän käyttöä varallisuusilmoitusten tarkastamista varten.
- On vahvistettava kansallisten poliisivoimien valmiuksia ja parannettava lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä ja tehtävien rajaamista, jotta voidaan paremmin torjua järjestäytynyttä rikollisuutta.

III. Päätelmät

Komissio katsoo tässä kertomuksessa ja siihen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetyn analyysin perusteella, että arvioitujen maiden viisumivapausvaatimukset täyttyvät edelleen. Tässä kertomuksessa yksilöidään lisätoimet, joita tietyillä aloilla on toteutettava – joissakin tapauksissa välittömästi – edellytysten jatkuvan täyttymisen varmistamiseksi.

Laaja-alaisempana vastauksena covid-19-pandemiaan komissio kohdentaa uudelleen liittymistä valmistelevasta välineestä Länsi-Balkanille ja Euroopan naapuruusvälineestä itäisen kumppanuuden kumppanimaille myönnettävää tukea välittömiä tarpeita ja sosioekonomisten seurausten lievittämistä varten. Länsi-Balkanin kumppanit ja itäisen kumppanuuden kumppanimaat ovat pandemian alusta alkaen toteuttaneet monenlaisia toimenpiteitä ja kotiuttaneet kansalaisiaan myös Schengen+ -alueelta.

Albanian ja **Georgian** tapauksessa **perusteettomien turvapaikkahakemusten** määrät ovat edelleen huolestuttavia. Jotkin jäsenvaltiot raportoivat ilmiöstä, joka liittyy turvapaikkahakemusten jättämiseen sairaanhoidon saamiseksi EU:ssa (erityisesti Georgian tapauksessa). **Georgiasta, Ukrainasta, Serbiasta** ja **Bosnia ja Hertsegovinasta** peräisin olevan laittoman muuttoliikkeen on havaittu lisääntyneen. **Albanian kansalaisten** laiton maahanmuutto on edelleen merkittävää. Länsi-Balkanin maat ja itäisen kumppanuuden maat

ovat toteuttaneet toimenpiteitä näiden haasteiden ratkaisemiseksi, mutta tulosten parantamisen ja kestävyyden varmistamiseksi tarvitaan lisätoimia.

Joidenkin Länsi-Balkanin maiden (erityisesti Bosnia ja Hertsegovinan) riittämättömät vastaanottovalmiudet herättävät huolen siitä, onko niillä valmiuksia kaikilta osin vastata laittomaan muuttoliikkeeseen liittyviin haasteisiin. Palauttamisasteen laskusta huolimatta takaisinottoa ja palauttamista koskeva yhteistyö jatkuu sujuvana kaikkien Länsi-Balkanin ja itäisen kumppanuuden maiden kanssa. Omien kansalaisten takaisinoton pitäisi kuitenkin jatkua tasaisena, ja etenkin Länsi-Balkanin maiden olisi edelleen parannettava kolmansien maiden kansalaisten takaisinottoa.

Jäljellä olevien Frontexin asemaa koskevien sopimusten pikainen valmiiksi saattaminen ja täytäntöönpano on erittäin tärkeää, koska näin edistetään laittoman muuttoliikkeen tehokkaampaa hallintaa, vaikka ensisijainen vastuu Länsi-Balkanin maiden rajojen valvonnasta on alueen mailla.

Edellytysten jatkuvan täyttymisen perusehto on hallittu muuttoliike- ja turvallisuusympäristö. Sen varmistamiseksi komissio kehottaa kaikkia viisumivapauden piiriin kuuluvia maita **varmistamaan lainsäädäntönsä yhdenmukaisuuden EU:n viisumipolitiikan kanssa**.

Länsi-Balkanin ja itäisen kumppanuuden maat jatkoivat toimien toteuttamista **järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi**. Toimia on kuitenkin jatkettava ja tehostettava entisestään. Näiden maiden järjestäytyneet rikollisjärjestöt toimivat edelleen aktiivisesti ampuma-aseiden ja monenlaisten laittomien hyödykkeiden (erityisesti huumausaineiden ja tupakkatuotteiden) laittomassa kaupassa, omaisuusrikollisuudessa, varastettujen ajoneuvojen laittomaan kauppaan liittyvässä rikollisuudessa, rahanpesussa, ihmiskaupassa[20], siirtolaisten salakuljetuksessa ja kyberrikollisuudessa.

Korkean tason korruptio on edelleen ongelma kaikissa tämän kertomuksen kattamissa maissa. Kuten aiempinakin vuosina, kertomuksessa todetaan, että **Moldovan** on ryhdyttävä välittömästi kiireellisiin toimiin korruptionvastaisia toimia koskevan edellytyksen täyttymisen varmistamiseksi. Vaikka edellisen pääministerin Maia Sandun hallitus toteutti joitakin tärkeitä toimia, Moldovan uuden hallituksen on toteutettava ja jatkettava toimia. **Ukrainassa** on käynnissä erityisesti korruptiontorjuntaa koskeva uudistusprosessi, jonka odotetaan etenevän.

EU:n ja Länsi-Balkanin yhteinen toimintasuunnitelma terrorismin torjumiseksi hyväksyttiin 5. lokakuuta 2018. Vuotta myöhemmin kaikkien Länsi-Balkanin kumppaneiden kanssa neuvoteltiin ja allekirjoitettiin kahdenväliset järjestelyt. Nämä kahdenväliset järjestelyt ovat tärkeä virstanpylväs keskeisillä turvallisuutta koskevilla painopistealoilla, joihin kuuluvat muun muassa kaikenlaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ääriliikehdinnän ehkäiseminen sekä palaaviin vierastaistelijoihin ja heidän perheisiinsä liittyvät haasteet. Järjestelyt olisi nyt pantava täytäntöön aktiivisesti.

Viisumivapautta koskevien edellytysten toteutuminen on jatkuvasti etenevä prosessi. Tästä syystä tiivistä seurantaa jatketaan muun muassa korkeiden virkamiesten tapaamisissa,

[20] Ihmiskauppa on edelleen erittäin kannattava vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden muoto suurten voittojen ja kaikenlaista hyväksikäyttöä ruokkivan kysynnän vuoksi. Ihmiskauppa ei edellytä rajojen ylittämistä, ja uhreilla käydään kauppaa merkittävässä määrin kansallisten rajojen sisällä, myös EU:ssa. Ihmiskaupan torjuntaan on panostettu. On edelleen keskeisen tärkeää varmistaa, että kaikkien, myös kansallisten rajojen sisäisen ihmiskaupan, uhrien saatavilla on asianmukaista apua ja tukea, ja ottaa huomioon, että maailmanlaajuisesti suurin osa uhreista on naisia ja tyttöjä ja että heillä käydään pääasiassa kauppaa seksuaalista hyväksikäyttöä varten. Ennaltaehkäisyn on myös jatkossa oltava keskeisellä sijalla kaikissa ihmiskaupan vastaisissa toimissa, ja on kiinnitettävä huomiota tätä rikollisuuden muotoa edistävän rankaisemattomuuden kulttuurin murtamiseen kaikkien rikoksentekijöiden osalta.

oikeutta, vapautta ja turvallisuutta käsittelevän alakomitean säännöllisissä kokouksissa sekä EU:n ja viisumivapausprosessiin kuuluvien maiden välisissä vuoropuheluissa – ja Länsi-Balkanin maiden osalta säännönmukaisissa laajentumiskertomuksissa sekä tapauksen mukaan liittymisneuvotteluissa.